

Grant Thornton

Консолидирани финансиски извештаи и
Извештај на независниот ревизор

Витаминка а.д., Прилеп и подружници

31 декември 2016 година

Содржина

	Страна
Извештај на независниот ревизор	1
Консолидиран извештај за финансиската состојба	3
Консолидиран извештај за сеопфатната добивка	4
Консолидиран извештај за промените во капиталот	5
Консолидиран извештај за паричните текови	6
Белешки кон консолидираните финансиски извештаи	7
Прилози	

Извештај на независниот ревизор

До Раководството и Акционерите на
Матичното Друштво - Витаминка а.д., Прилеп

Извештај за консолидираните финансиски извештаи

Ние извршивме ревизија на придружните консолидирани финансиски извештаи на Витаминка а.д Прилеп и подружниците (“во понатамошниот текст “Групата”), составени од консолидираниот извештај за финансиската состојба на ден 31 декември 2016 година, и консолидираниот извештај за сеопфатната добивка, консолидираниот извештај за промените во капиталот, и консолидираниот извештај за паричните текови за годината што тогаш заврши, како и преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки, вклучени на страните 3 до 40.

Одговорност на Раководството за консолидираните финансиски извештаи

Раководството е одговорно за изготвување и објективно презентирање на овие консолидирани финансиски извештаи во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Македонија, како и за воспоставување на таква внатрешна контрола која Раководството утврдува дека е неопходна за да овозможи изготвување на консолидирани финансиски извештаи кои се ослободени од материјално погрешно прикажување како резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие консолидирани финансиски извештаи врз основа на извршената ревизија. Ние ја извршивме ревизијата во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Македонија¹. Тие стандарди бараат наша усогласеност со етичките барања, како и тоа ревизијата да ја планираме и извршуваме на начин кој ќе ни овозможи да стекнеме разумно уверување за тоа дали консолидираните финансиски извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување. Ревизијата вклучува спроведување на процедури со цел стекнување ревизорски докази за износите и објавувањата во консолидираните финансиски извештаи. Избраните процедури зависат од проценката на ревизорот, и истите вклучуваат проценка на ризиците од материјално погрешно прикажување во консолидираните финансиски извештаи, било поради измама или грешка. При овие проценки на ризиците ревизорот ја зема во предвид внатрешната контрола релевантна за подготвување и објективно презентирање на консолидираните финансиски извештаи на Групата со цел креирање на такви ревизорски процедури кои ќе бидат соодветни на околностите, но не и за потребата да изрази мислење за ефективноста на внатрешната контрола на Групата.

¹ Меѓународни стандарди за ревизија („МСР“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРП“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

Ревизијата, исто така вклучува и оценка на соодветноста на применетите сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на Раководството, како и оценка на севкупната презентација на консолидираните финансиски извештаи.

Ние веруваме дека стекнатите ревизорски докази претставуваат задоволителна и соодветна основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Наше мислење е дека, консолидираните финансиски извештаи ја презентираат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Групата Витаминка а.д Прилеп и подружниците на ден 31 декември 2016 година, како и резултатите од работењето и паричните текови за годината што тогаш заврши, во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Македонија.

Извештај за други правни и регулаторни барања

Раководството на Матичното Друштво е исто така одговорно за изготвување на Консолидиран годишен извештај за работењето на Групата Витаминка а.д Прилеп и подружниците за 2016 година во согласност со член 384 од Законот за трговски друштва. Наша одговорност е да изразиме мислење за конзистентноста на консолидираниот годишен извештај, со историските консолидирани финансиски информации објавени во консолидираната годишна сметка и ревидираните консолидирани финансиски извештаи на Групата со состојба на и за годината која завршува на 31 декември 2016, во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Македонија², како и во согласност со барањата на член 34, став 1, точка (д) од Законот за Ревизија.

Наше мислење е дека, историските консолидирани финансиски информации објавени во консолидираниот годишен извештај за работењето на Групата со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016, се конзистентни, во сите материјални аспекти, со информациите објавени во консолидираната годишна сметка и ревидираните консолидирани финансиски извештаи на Групата со состојба на и за годината која завршува на 31 декември 2016.

Скопје,
31 март 2017 година

Грант Торнтон ДОО, Скопје

Управител

Марјан Андонов

Овластен ревизор

Марјан Андонов

² Меѓународни стандарди за ревизија („МСР“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРУ“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

Консолидиран извештај за финансиската состојба

	Бел.	31 декември 2016 000 мкд	31 декември 2015 000 мкд
Средства			
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	5	754,341	669,122
Нематеријални средства	6	847	974
Финансиски средства расположливи за продажба	8	16,036	12,724
		771,224	682,820
Тековни средства			
Залихи	9	253,481	242,611
Побарувања од купувачи и останати побарувања	10	316,141	340,570
Побарување за данок од добивка		6,445	3,429
Парични средства и еквиваленти	11	22,542	75,087
		598,609	661,697
Вкупно средства		1,369,833	1,344,517
Капитал и обврски			
Капитал			
Акционерски капитал	12	248,090	248,771
Резерви	12	219,699	176,432
Акумулирани добивки		323,363	377,687
Вкупно капитал		791,152	802,890
Обврски			
Нетековни обврски			
Позајмици	13	182,893	202,764
		182,893	202,764
Тековни обврски			
Позајмици	13	97,213	107,456
Обврски кон добавувачи и останати обврски	14	297,882	230,332
Обврски за данок од добивка		693	1,075
		395,788	338,863
Вкупно обврски		578,681	541,627
Вкупно обврски и капитал		1,369,833	1,344,517

Овие Консолидирани финансиски извештаи се одобрени од Одборот на директори на Матичното Друштво на ден 30 март 2017 година и се потпишани во негово име од:

Г-дин Симон Наумоски,
Претседател на Одбор на директори

Г-дин Иван Стрезоски
Финансиски Директор

Консолидиран извештај за сеопфатната добивка

	Бел.	Година што завршува на	
		31 декември 2016 000 мкд	31 декември 2015 000 мкд
Приходи од продажба	15	1,610,629	1,573,883
Останати деловни приходи	16	45,611	75,063
Материјали, енергија и резервни делови	17	(1,020,977)	(941,511)
Набавна вредност на продадени стоки		(25,574)	(32,623)
Трошоци за користи на вработени	18	(270,992)	(260,270)
Депрецијација и амортизација	5,6	(115,901)	(103,806)
Останати деловни трошоци	19	(235,614)	(244,096)
Промена на вредноста на залихите		30,335	1,636
Добивка од работење		17,517	68,276
Финансиски приходи	20	2,397	5,042
Финансиски расходи	20	(14,136)	(14,075)
Финансиски (расходи), нето		(11,739)	(9,033)
Добивка пред оданочување		5,778	59,243
Данок на добивка	21	(2,208)	(7,542)
Добивка за годината		3,570	51,701
Останата сеопфатна добивка за годината			
Промена на обј.вред.на фин.с/ва распол.за прод.	8,12	3,312	1,000
Ефект од преведување на странски валути	12	(208)	780
		3,104	1,780
Вкупна сеопфатна добивка за годината		6,674	53,481
Добивка за сопствениците на Матичното Друштво		3,570	51,701
Неконтролирано учество		-	-
Добивка за годината		3,570	51,701
Вкупна сеопфат.доб.за сопствен.на Матич. Друштво		6,674	53,481
Неконтролирано учество		-	-
Вкупна сеопфатна добивка за годината		6,674	53,481
Заработувачка по акција	22		
- Основна и разводнета (Денари по акција)		47	674

Консолидиран извештај за промените во капиталот

	Расположливо за сопствениците на Матичното Друштво					Неконтр. учество	(000 мкд) Вкупно
	Акционе капитал	Резерви	Акумули рани добивки	Вкупно			
На 01 јануари 2016	248,771	176,432	377,687	802,890		-	802,890
<i>Трансакции со сопствениците</i>							
Распоред на акумул.добивки (Бел.12)	-	41,263	(41,263)	-	-	-	-
Откупување на сопств.акции (Бел.12)	(681)	(1,100)	-	(1,781)	-	-	(1,781)
Објавени и исплатени дивиденди (Бел.12)	-	-	(16,631)	(16,631)	-	-	(16,631)
<i>Трансакции со сопствениците</i>	(681)	40,163	(57,894)	(18,412)	-	-	(18,412)
Добивка за годината	-	-	3,570	3,570	-	-	3,570
Останата сеопфатна добивка за годината	-	3,104	-	3,104	-	-	3,104
<i>Вкупна сеопфатна добивка за годината</i>	-	3,104	3,570	6,674	-	-	6,674
На 31 декември 2016	248,090	219,699	323,363	791,152		-	791,152
На 01 јануари 2015	248,771	132,708	422,244	803,723	(33,505)		770,218
<i>Трансакции со сопствениците</i>							
Распоред на акумул.добивки (Бел.12)	-	38,803	(38,803)	-	-	-	-
Поништување на сопств.акции (Бел.12)	-	3,270	(3,270)	-	-	-	-
Откуп на влогови во придружни друштва	-	-	(40,475)	(40,475)	36,158	-	(4,317)
Загуба од откуп на неконтрол.учество	-	-	(2,653)	(2,653)	-	-	(2,653)
Корекција на грешка	-	(129)	129	-	-	-	-
Објавени награди на членови на УО	-	-	(6,151)	(6,151)	-	-	(6,151)
Објавени и исплатени дивиденди (Бел.12)	-	-	(7,688)	(7,688)	-	-	(7,688)
<i>Трансакции со сопствениците</i>	-	41,944	(98,911)	(56,967)	36,158	-	(20,809)
Добивка за годината	-	-	54,354	54,354	(2,653)	-	51,701
Останата сеопфатна добивка за годината	-	1,780	-	1,780	-	-	1,780
<i>Вкупна сеопфатна добивка за годината</i>	-	1,780	54,354	56,134	(2,653)	-	53,481
На 31 декември 2015	248,771	176,432	377,687	802,890		-	802,890

Консолидиран извештај за паричните текови

	Бел.	Година што завршува на 31 дек.	
		2016 000 МКД	2015 000 МКД
Добивка пред оданочување		5,778	59,243
<u>Прилагодувања за:</u>			
Амортизација и депрецијација	5, 6	115,901	103,806
Загуби поради оштетување и отпис на побарувања	19	628	7,198
Неотпишана вр.на прод. недвижности, постр.и опрема	19	898	35,206
Загуба од откуп на неконтролно учество		-	2,653
Отпис на залихи	19	1,236	677
Кусоци по попис	19	842	805
Вишоци по попис	16	(458)	(400)
Приходи од отпис на обврски и примени работи	16	(17,430)	(7,851)
Наплатени претходно отпишани побарувања	16	(8,256)	(277)
Приходи од добиени гратис производи	16	(3,558)	-
Приходи од продажба на опрема	16	(2,304)	(63,477)
Приходи од дивиденди	16	(735)	(36)
Преведување на странски валути	12	(208)	780
Приходи од камати	20	(18)	(55)
Расходи по камати	20	11,165	9,823
Добивка од работење пред промени во операт. капитал		103,481	148,095
<i>Промени во оперативниот капитал:</i>			
Залихи		(8,932)	10,753
Побарувања од купувачи и останати побарувања		32,057	(32,969)
Побарувања за данок од добивка		-	2,695
Девизни средства за акредитиви		22,869	30,386
Обврски кон добавувачи и останати обврски		84,980	45,741
Обврски за данок од добивка		-	(7,924)
Готовина генерирана од оперативни активности		234,455	196,777
(Платени) камати		(11,165)	(9,823)
(Платен) данок од добивка		(5,606)	(12,771)
Нето парични средства генерирани од оперативни активности		217,684	174,183
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(201,643)	(286,353)
Набавка на нематеријални средства		(248)	(270)
Приливи од дивиденди		735	36
Приливи од продажба на опрема		2,304	63,477
Приливи по камати		18	55
Нето парични средства (користени) за инвестиц. активности		(198,834)	(223,055)
Финансиски активности			
Приливи од / (отплата на) позајмици, нето		(30,114)	84,193
Откупени сопствени акции		(1,781)	-
Откуп на неконтролно учество		-	(4,317)
Исплатени дивиденди		(16,631)	(13,839)
Нето пар.сред.(користени за)/ генерирани од фин.активности		(48,526)	66,037
Нето промени кај паричните средства и еквиваленти		(29,676)	17,165
Парични средства и еквиваленти на почетокот		50,807	33,642
Парични средства и еквиваленти на крајот	11	21,131	50,807

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи

1 Општи информации

Прехрамбена индустрија ВИТАМИНКА АД Прилеп е Матично Друштво на Групата ВИТАМИНКА АД и подружниците (во понатамошниот текст Групата). Матичното Друштво е акционерско друштво регистрирано во Република Македонија. Седиштето на Групата е во Прилеп на ул.Леце Котески бр.23.

Основна дејност на Групата опфаќа производство и продажба на стоки заширока потрошувачка од прехранбената индустрија.

Просечниот број на вработени во Групата за годината која завршува на 31 декември 2016 година изнесува 675 вработени (2015: 657 вработени).

Консолидираните финансиски извештаи ги вклучуваат финансиските извештаи на Матичното Друштво и подружниците (во продолжение “Групата”) кои се целосно под нејзина контрола. Контролата се остварува преку можноста на Матичното Друштво да управува со финансиските и деловните политики на подружниците, како и да ги користи придобивките од нивните активности.

Акциите на Матичното Друштвото се котирали на редовниот пазар на Македонска берза на хартии од вредност.

Матичното Друштво го претставува мнозинството на Групацјата Витаминка а.д., Прилеп и подружниците. Со состојба на и за годините што завршуваат на 31 декември 2016 и 2015, подружниците учествуваат со помалку од 2% во вкупните приходи и вкупната актива на Групацјата.

Следните табели ги прикажува консолидираните подружници и учеството на Матичното Друштво во нивниот капитал за годината што завршува на 31 декември 2016 и 2015 година:

31 декември 2016	% од учест.	Земја на основање	Валута	Износ во (000 МКД)
Вибро ДОО Прилеп	100%	Македонија	МКД	3,010
Викарди ДОО Битола	100%	Македонија	МКД	52,342
Ведрина 2 ДОО Белград	100%	Србија	ЕУР	309
Витаминка ЕООД Софија	100%	Бугарија	ЕУР	3
				55,664
31 декември 2015	% од учест.	Земја на основање	Валута	Износ во (000 МКД)
Вибро ДОО Прилеп	100%	Македонија	МКД	3,010
Викарди ДОО Битола	100%	Македонија	МКД	47,565
Ведрина 2 ДОО Белград	100%	Србија	ЕУР	309
Витаминка ЕООД Софија	100%	Бугарија	ЕУР	3
				50,887

Во текот на 2016 година Матичното Друштво изврши дополнително вложување во капиталот на Викарди доо, Битола. Трансакциите се извршени со конверзија на дадените позајмици во износ од 4,777 илјади Денари.

2 Сметководствени политики

Во продолжение се прикажани основните сметководствени политики употребени при подготовката на овие финансиски извештаи. Овие политики се конзистентно применети на сите прикажани години, освен доколку не е поинаку наведено.

2.1 Основи за подготовка

Овие консолидирани финансиски извештаи се подготвени во согласност со Законот за трговски друштва (“Службен весник на РМ” бр. 28/2004 ... 06/2016) и Правилникот за водење сметководство (“Службен весник на РМ” бр. 159 од 29 декември 2009 година, бр. 164 од 2010 година и 107 од 2011 година). Според овој Правилник се пропишува водењето сметководство во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ) вклучувајќи ги и Толкувањата на постојниот комитет за толкување (ПКТ) и Толкувања на Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување утврдени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (КТМФИ) издадени на 1 јануари 2009 година.

Консолидираните финансиски извештаи се подготвени според концептот на историска вредност освен за финансиските средства расположливи за продажба и финансиските средства и обврски (вклучувајќи и деривативни инструменти), доколку постојат, кои се мерат по објективната вредност. Основите за мерење на секој поединечен вид на средство, обврска, приход и расход се детално опишани во продолжение на оваа Белешка

Подготовката на овие финансиски извештаи во согласност со МСФИ прифатени и објавени во Република Македонија бара употреба на одредени критични сметководствени проценки. Таа исто така бара Раководството на Групата да употребува свои проценки во процесот на примена на сметководствените политики. Подрачјата што вклучуваат повисок степен на проценка или комплексност, или подрачјата во кои претпоставките и проценките се значајни за консолидираните финансиски извештаи, се обелоденети во Белешка 4: Значајни сметководствени проценки.

Овие консолидирани финансиски извештаи се подготвени со состојба на и за годините што завршуваат на 31 декември 2016 и 2015. Тековните и споредбените податоци прикажани во овие финансиски извештаи се изразени во илјади Денари, која е функционална и известувачка валута на Групата, освен доколку не е поинаку наведено. Направени се извесни промени во презентацијата на споредбените информации, со цел усогласување на начинот на презентирање применет на тековните финансиски информации и податоци.

2.2 Консолидација

Подружници

Финансиските извештаи на подружниците се вклучени во консолидираните финансиски извештаи од датумот на пренесување на контролата до датумот на престанокот на истата. Стекнувањето на подружниците е евидентирано според методот на набавна вредност, при што трошокот за стекнувањето претставува објективна вредност на дадените средства, издадените акции или превземените обврски на датумот на стекнувањето, вклучително и непосредните расходи направени за целите на стекнувањето. Вишокот на трошокот на стекнувањето над неговата објективна вредност претставува гудвил.

Интеркомпаниските трансакции, салда и нерезализирани добивки од трансакциите помеѓу деловните субјекти се елиминирани. Нерезализираните загуби се елиминирани исто така, освен во случај кога трошокот не може да биде надоместен.

2.3 Деловни комбинации

Групата го применува методот на стекнување во сметководството за деловни комбинации. Пренесениот надомест, од страна на Групата за да стекне контрола на подружница, се пресметува како збир од објективни вредности на пренесените средства, настанатите обврски и сопственичките учествата од страна на Групата на датумот на стекнување, кои вклучуваат објективна вредност на средство или обврска кои произлегуваат од превземенниот ангажман на надомест. Трошоците за стекнување се признаваат во периодот кога настанале.

Групата признава стекнати средства кои можат да се идентификуваат и претпоставени обврски во деловната комбинација, без оглед на тоа дали тие биле претходно признаени во финансиските извештаи на стекнувачот пред периодот на стекнување. Стекнатите средства и претпоставените обврски обично се мерат по објективна вредност на датумот на стекнување.

Гудвилот се евидентира по одделното признавање на нематеријалните средства кои може да се идентификуваат. Гудвилот се пресметува како вишок над збирот на а) објективната вредност на пренесениот надомест, б) признатиот износ на неконтролираното учество на стекнувачот и в) објективната вредност на сите постоечки сопственички учества на стекнувачот на датумот на стекнување, над објективни вредности на нето средствата кои може да се идентификуваат на датумот на стекнување. Доколку објективните вредности на нето средствата кои може да се идентификуваат го надминуваат погоре пресметаниот збир, вишокот износ (т.е. добивка направена при поволна набавка) претставува добивка од поволна набавка. Пред признавање на добивка од поволна набавка, стекнувачот треба повторно да процени дали правилно ги идентификувал сите стекнати средства, превземените обврски како и било кои дополнително утврдени средства или обврски идентификувани во текот на процесот на ревидирање, како и на процедурите кои се користени при мерење на износите кои треба да бидат признаени на датумот на стекнување. Добивката треба да му биде припишана на стекнувачот.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

2.4 Известување по сегменти

Деловен сегмент претставува група на средства и деловни активности за обезбедување на производи и услуги, кои се подложни на ризици различни од оние кај други деловни сегменти. Географскиот сегмент пак обезбедува производи и услуги во рамки на одредено економско опкружување подложно на ризици различни од оние кај другите географски сегменти.

2.5 Трансакции во странски валути

Трансакциите деноминирани во странска валута се искажани во Македонски Денари со примена на официјалниот среден девизен курс на денот на трансакцијата. Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажани во Македонски Денари (Денари) по официјалниот среден курс на Народна Банка на Република Македонија на последниот ден од пресметковниот период. Сите добивки и загуби кои произлегуваат од курсните разлики се прикажани во консолидираниот извештај за сеопфатната добивка како финансиски приходи или расходи за пресметковниот период.

Средните девизни курсеви применети за прикажување на позициите во консолидираниот извештај за финансиската состојба деноминирани во странска валута се следните:

	31 декември 2016	31 декември 2015
1 УСД	58.3258 Денари	56.3744 Денари
1 ЕУР	61.4812 Денари	61,5947 Денари
1 GBP	71.8071 Денари	83.4617 Денари
1 РСД	0.49794 Денари	0.50492 Денари
1 ЦХФ	57.2504 Денари	56.9583 Денари

Резултатите од подружници кои имаат различна валута од валутата за обелоденување, се искажани во валутата за обелоденување како што следи:

- Средствата и обврските се пресметани според средниот курс на датумот на Извештајот на финансиската состојба;
- Приходите и расходите се пресметани со примена на просечниот курс за периодот на известување (освен ако просечниот курс не претставува разумна основа за изразување на кумулативниот ефект на курсевите на денот на трансакцијата, во кој случај е користен курсот на трансакцијата); и
- Курсните разлики произлезени од погоренаведеното се прикажани како посебна ставка во остатаанатата сеопфатна добивка.

2.6 Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се евидентираат по набавна вредност или по претпоставена набавна вредност намалена за акумулираната депрецијација и резервирањето поради оштетување, доколку постои. Набавната вредност вклучува трошоци кои директно се однесуваат на набавката на средствата.

Претпоставената набавна вредност претставува ревалоризирана набавна вредност на одредени ставки на недвижностите, постројките и опремата кои се ревалоризирани во периодите пред 2005 година, по пат на примена на коефициенти за индексирање утврдени од страна на Државниот Завод за Статистика.

Цената на чинење на средствата, изградени во сопствена режија, се состои од трошокот за материјал, директна работна сила и соодветни општи производни трошоци.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Недвижности, постројки и опрема (продолжува)**

Трошоците по камати за позајмици кои се користат за финансирање на изградба на недвижностите, постројките и опремата се капитализираат, за време на периодот кој е потребен да се завршат и подготват средствата за нивно ставање во употреба. Останатите трошоци по основ на позајмици се евидентирани како трошок.

Последователните набавки се вклучени во евидентираната вредност на средството или се признаваат како посебно средство, соодветно, само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Групата поврзани со ставката и кога набавната вредност на ставката може разумно да се измери.

Сите други редовни одржувања и поправки се евидентираат како расходи во консолидираниот извештај за сеопфатната добивка во текот на финансискиот период во кој се јавуваат.

Не се пресметува депрецијација на земјиштето и инвестициите во тек. Депрецијацијата на останатите ставки на недвижностите и опремата се пресметува правопрпорционално, со цел, да се распредели набавната или претпоставената набавна вредност до нивните резидуални вредности низ проценетиот век на употреба, како што следи:

Градежни објекти	20-25 години
Погонска опрема	5-10 години
Останата опрема и моторни возила	2-5 години

Резидуалните вредности на средствата и проценетиот век на употреба се прегледуваат, и доколку е потребно се корегираат, на секој датум на известување. Кога евидентираните износ на средството е повисок од неговиот проценет надоместлив износ, тој веднаш се отпишува до неговиот надоместлив износ.

Приходите или расходите поврзани со отуѓувања се одредуваат по пат на споредба на приливите со евидентираните износ. Разликите се вклучени во консолидираниот извештај за сеопфатната добивка во периодот кога настануваат.

2.7 Нематеријални средства

Нематеријални средства стекнати од страна на Друштвото, со дефиниран век на употреба, се мерат според набавна вредност намалена за акумулирана амортизација и загуби од оштетување.

Последователните набавки се капитализираат само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Друштвото поврзани со ставката и кога набавната вредност на ставката може разумно да се измери.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Нематеријални средства (продолжува)***Компјутерски софтвер*

Трошоците поврзани со развојот или одржувањето на компјутерски софтверски програми се признаваат како трошоци во моментот на нивното настанување. Трошоците директно поврзани со препознатливи и уникатни софтверски производи, контролирани од страна на Друштвото и кои најверојатно ќе создадат економски користи што ќе ги надминат трошоците после една година, се признаваат како нематеријални средства. Трошоците за развој на компјутерски софтвер кои се признаваат како средства се амортизирани користејќи правопрпорционална метода во текот на период од пет години.

2.8 Оштетување на нефинансиските средства

Недвижностите, постројките и опремата, како и нематеријалните средства се проверуваат од можни оштетувања секогаш кога одредени настани или промени укажуваат дека евидентираните износ на средствата не може да се поврати. Секогаш кога евидентираните износ на средствата го надминува нивниот надоместлив износ, се признава загуба од оштетување. Надоместливиот износ претставува повисокиот износ помеѓу нето продажната цена и употребната вредност на средствата. Нето продажната цена е износ кој се добива од продажба на средство во трансакција помеѓу добро известени субјекти, додека употребната вредност е сегашната вредност на проценетите идни готовински приливи што се очекува да произлезат од континуираната употреба на средствата и од нивното отуѓување на крајот од употребниот век. Надоместливите износи се проценуваат за поединечни средства или, ако е тоа неможно, за целата група на средства која генерира готовина.

2.9 Финансиски средства

Групата ги класифицира своите финансиски средства во следните категории: финансиски средства по објективна вредност преку добивки и загуби, финансиски средства кои се чуваат до доспевање, кредити и побарувања и финансиски средства расположливи за продажба. Раководството ги класифицира своите вложувања во моментот на нивното првично признавање.

Финансиски средства по објективна вредност преку добивки и загуби

Финансиските средства по објективна вредност преку добивки и загуби се финансиски средства наменети за тргување. Едно финансиско средство се класифицира како средство наменето за тргување доколку се стекнува со цел да се продаде во краток рок. Средствата во оваа категорија се класифицираат како тековни средства. Со состојба на 31 декември 2016 и 2015 година Групата нема класифицирано средства во оваа категорија.

Финансиски средства кои се чуваат до доспевање

Вложувања чувани до доспевање се не-деривативни финансиски инструменти со фиксни периоди на отплата и со фиксен период на доспевање кои Групата има намера и можност да ги чува до периодот на доспевање. Со состојба на 31 декември 2016 и 2015 година Групата нема класифицирано средства во оваа категорија.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски средства (продолжува)***Кредити и побарувања*

Кредитите и побарувањата се не-деривативни финансиски средства со фиксни или одредени плаќања кои не котираат на активен пазар. Тие се вклучени во тековните средства, освен за оние кои доспеваат во период подолг од 12 месеци од датумот на известување. Кредитите и побарувањата на Групата на датумот на известување се состојат од побарувања од купувачи, побарувања за дадени позајмици и останати побарувања како и парични средства и еквиваленти.

Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се не-деривативи, кои се креирани во оваа категорија или пак не се класифицирани во било која од останатите категории. Тие се вклучени во нетековни средства освен ако раководството нема намера да го отуѓи вложувањето во рок од 12 месеци од датумот на известување.

Признавање и мерење на финансиски средства

Набавките и продажбите на финансиските средства се евидентираат на датумот на трансакцијата - датумот на кој што Групата има обврска да го купи или продаде средството. Финансиските средства кои се признаваат според објективна вредност преку добивки или загуби почетно се признаваат според нивната објективна вредност, при што трошоците на трансакциите се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

Финансиските средства престануваат да се признаваат по истекот на правата за примање на паричните текови од финансиските средства или по нивното пренесување, а Групата ги пренело значително сите ризици и користи од сопственоста.

Финансиските средства расположливи за продажба и финансиските средства по објективна вредност преку добивки и загуби последователно се евидентирани по нивната објективна вредност. Кредитите и побарувањата се последователно евидентирани по амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна камата.

Сите финансиски средства кои не се признаваат според објективна вредност преку добивки и загуби почетно се признаваат по нивната објективна вредност зголемена за трошоците на трансакциите. Добивките или загубите од промената на објективната вредност на средствата по објективна вредност преку добивки и загуби се вклучуваат во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка како останати нето добивки / загуби во периодот кога настануваат. Приходите од дивиденди од финансиските средства преку добивки и загуби се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатна добивка како дел од останатите приходи во моментот кога Групата има воспоставено право на прилив од дивиденда.

Промените на објективната вредност на монетарните и не-монетарните вложувања класифицирани како расположливи за продажба се признаени во останатата сеопфатна добивка.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски средства (продолжува)**

Кога хартиите од вредност класифицирани како расположливи за продажба се продаваат или се оштетени, акумулираната корекција на објективната вредност признаена во капиталот се вклучува во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка како добивка или загуба од вложувања во хартии од вредност. Каматите од средствата расположливи за продажба, пресметани врз основа на ефективната каматна стапка се признаваат во консолидираниот Извештај на сеопфатна добивка како финансиски приходи. Приходи од дивиденди од финансиските средства расположливи за продажба се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатна добивка како дел од останатите приходи во моментот кога Групата има воспоставено право на прилив од дивиденда.

Депризнавање на финансиските средства

Финансиските средства престануваат да се признаваат по истекот на правата за примање на паричните текови од финансиските средства или по нивното пренесување, а Друштвото ги пренело значително сите ризици и користи од сопственоста.

Оштетување на финансиски средства

а. Средства евидентирани по амортизирана набавна вредност

На секој датум на консолидираниот Извештај за финансиска состојба, Групата проценува дали постои објективен доказ за оштетување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. Финансиското средство или групата на финансиски средства, се оштетени, и загуба поради оштетување се евидентира само ако постои објективен доказ за оштетување како резултат на еден или повеќе настани кои се случиле по првичното признавање на средствата и дека настанот има влијание на очекуваните идни парични текови на финансиското средство или групата на финансиски средства кои можат веродостојно да се проценат.

Како докази за оштетување може да се земат индикациите дека должникот или групата должници имаат значајни финансиски тешкотии, доцнење при исплата на главница и камата, веројатност дека ќе влезат во стечај или друга реорганизација, и каде што постојат видливи индикации за намалување на идните парични текови како што се промените во економските услови кои кореспондираат со загубата.

За категоријата кредити и побарувања износот на загубата поради оштетување претставува разлика помеѓу евидентираниот износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство. Евидентираниот износ на средството се намалува и износот на загубата истовремено се признава во консолидираниот Извештај на сеопфатна добивка. Доколку кредитот или средството кое се чува до доспевање е со променлива каматна стапка, тековната ефективна каматна стапка утврдена според договорот претставува стапката на мерење на било која загуба од оштетување. На пример, Групата може да го измери оштетувањето на средството врз основа на објективната вредност на инструментот, користејќи пазарна цена.

Доколку во некој последователен период износот на оштетувањето се намали и тоа намалување може објективно да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување на кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во консолидираниот Извештај на сеопфатна добивка.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски средства (продолжува)****б. Финансиски средства расположливи за продажба**

На секој датум на консолидираниот Извештај за финансиска состојба, Групата проценува дали постои објективен доказ за оштетување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. За должнички хартии од вредност, Групата ги користи критериумите наведени во подточка (а). Кај сопственички хартии од вредност расположливи за продажба, значителното или пролонгирано опаѓање на објективната вредност на хартиите од вредност под нивната набавна вредност претставува индикатор дека средството е оштетено. Доколку постои таков доказ за финансиските средства расположливи за продажба, кумулативната загуба - измерена како разлика меѓу набавната вредност и тековната објективна вредност, намалена за загубата поради оштетување претходно признаена во консолидираниот Извештај за финансиската состојба, се отстранува од капиталот и се признава во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

Загубите поради оштетување признаени во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка за вложувањата во инструменти на капиталот не се корелираат преку консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

Доколку во некој последователен период објективната вредност на должничките инструменти евидентирани како финансиски средства расположливи за продажба се зголеми и зголемувањето може објективно да се поврзе со некој настан по датумот на евидентирањето на оштетувањето во добивките или загубите, претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во консолидираниот Извештај на сеопфатна добивка.

2.10 Пребивање на финансиските инструменти

Финансиските средства и обврски се пребиваат и нето вредноста се презентира во Извештајот за финансиска состојба, кога постои законско извршно право за пребивање на признаените вредности и постои можност да се порамнат на нето основа или пак истовремено да се реализираат средствата и подмират обврските.

2.11 Залихи

Залихите се вреднувани по пониската помеѓу набавната и нето реализационата вредност. Нето реализационата вредност претставува продажна вредност во секојдневниот тек на работата, намалена за трошоците за завршување, маркетинг и дистрибуција. Трошокот на материјалите и резервните делови се утврдува користејќи ја методата на пондериран просек и вклучува трошоци направени за нивна набавка, достава до постоечката локација и состојба на употреба. Трошокот на производите и производството во тек вклучува и соодветен дел на општи трошоци врз основа на нормалниот оперативен капацитет.

2.12 Побарувања од купувачи и останати побарувања

Побарувања од купувачите претставуваат износи од купувачи за продадени стоки или извршени стоки во нормалниот тек на работењето. Доколку наплатата на побарувањата се очекува за една или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг), побарувањата се класифицирани како тековни средства. Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни побарувања.

Побарувањата од купувачи иницијално се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка, нето од резервирањето поради оштетување. Резервирање поради оштетување се признава кога постои објективен доказ дека Групата нема да може да ги наплати сите доспеани побарувања според нивните оригинални услови на плаќање.

Значителни финансиски потешкотии на должникот, веројатноста за стечај или финансиско реорганизирање како и пролонгирање или неможност за плаќање претставуваат индикатори дека побарувањата од купувачи се оштетени. Значајните должници се тестираат за оштетување на индивидуална основа. Останатите побарувања со слични карактеристики на кредитен ризик се проценуваат групно.

Износот на резервирањето претставува разлика помеѓу евидентираните износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство.

Средствата со краткорочно доспевање не се дисконтираат. Евидентираните износ на средството се признаваат на поврзаните загуби преку сметка за резервирање поради оштетување, со истовремено признавање на соодветниот расход поради оштетување во тековниот консолидиран Извештај за сеопфатната добивка. Во случај на ненаплатливост на побарувањето истото се отпишува наспроти неговото резервирање. Последователната наплата на претходно отпишаните износи се признава како тековна добивка во консолидираниот извештај за сеопфатната добивка.

2.13 Парични средства и еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти вклучуваат готовина во благајна, депозити по видување во банки и други краткорочни високоликвидни вложувања кои доспеваат во периоди не подолги од 3 месеци од датумот на стекнување.

2.14 Капитал, резерви и акумулирани добивки

(а) Акционерски капитал

Акционерскиот капитал ја претставува номиналната вредност на емитираните акции.

(б) Трошоци поврзани со емисија на акции

Трошоците поврзани со емисија на нови акции, опции или стекнувањето на деловна активност се презентирани како намалување, нето од данокот, на приливите од емисиите.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Капитал, резерви и акумулирани добивки (продолжува)***(в) Сопствени акции*

Кога Групата откупува свој акционерски капитал, платените надомести се одземаат од вкупниот акционерски капитал како сопствени акции се додека истите не се отуѓат. Кога таквите акции последователно се продаваат, примените надомести се вклучуваат во акционерскиот капитал.

(г) Резерви

Резервите, кои се состојат од ревалоризациони, задолжителни, инвестициони и резерви за сопствени акции се создадени во текот на периодите врз основа на добивки/загуби од ревалоризација на материјалните средства и финансиските средства расположливи за продажба, во случајот со ревалоризациони резерви како и по пат на распределба на акумулираните добивки врз основа на законска регулатива и одлуките на раководството и акционерите на Групата.

(д) Акумулирани добивки

Акумулираните добивки ги вклучуваат задржаните добивки од тековниот и претходните периоди.

2.15 Финансиски обврски

Финансиските обврски се класифицираат во согласност со суштината на договорниот аранжман.

Сите финансиски обврски на датумите на известување се класифицирани како финансиски обврски по амортизирана набавна вредност и истите се состојат од обврски спрема добавувачи и позајмици и обврски по финансиски наем.

Обврски кон добавувачи

Обврските кон добавувачи се обврски за плаќање за стоки или услуги кои се стекнати во нормалниот тек на работењето. Обврските се евидентираат како тековни доколку плаќањето на истите се изврши во рок една година или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг). Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни обврски.

Обврските кон добавувачи се евидентирани по нивната објективна вредност намалена за трошоците на трансакција и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка.

Позајмици

Позајмиците иницијално се евидентирани според нивната објективна вредност, намалена за трошоците на трансакција. Последователно, позајмиците се евидентираат според нивната амортизирана набавна вредност; разликите помеѓу примањата (намалени за трошоците на трансакцијата) и надоместливиот износ се признаваат во Извештајот за сеопфатната добивка за времетраењето на позајмиците, користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски обврски (продолжува)**

Надоместоците кои се плаќаат за воспоставување на кредитни линии се признаваат како трошок за трансакцијата на позајмицата доколку постои веројатност дека дел или целата линија ќе се повлече. Во овој случај, надоместокот се одложува до моментот на повлекувањето. Доколку не постои доказ дека ќе се повлече одреден дел или сите кредитни линии, надоместокот се капитализира како однапред извршени плаќања за ликвидност и се амортизира за периодот на аранжманот. Позајмиците се класифицирани како тековни обврски освен доколку Групата има безусловно право за подмирување на обврската за најмалку 12 месеци по датумот на Извештајот за финансиската состојба.

2.16 Трошоци за позајмување

Општите и посебните трошоци за позајмици директно поврзани со стекнување, изградба или производство на квалификувани средства, кои претставуваат средства за кои е потребен значителен период на време да се подготват за нивната наменска употреба или продажба, се додаваат на набавната вредност на тие средства, до моментот кога средствата се значително подготвени за нивната наменска употреба или продажба.

Приходите од вложувања стекнати од привремена инвестиција на специфични обврски по кредити каде се очекуваат трошоците за квалификувани средства се одземаат од трошоците за позајмување кои можат да се квалификуваат за капитализација.

Сите останати трошоци за позајмици се признаени во добивки или загубите во периодот во кој настанале.

2.17 Наем

Групата признава постоење на договор за наем врз основа на суштината на договорот во зависност од тоа дали исполнувањето на договорот зависи од употребата на специфичното средство или средства или договорот пренесува право за употреба на средството.

Групата како закупец

Финансиски наем е тековен закуп на средство кој на Групата суштински му ги пренесува ризиците и бенефитите поврзани за сопственоста на предметот на наем. Закупените средства се капитализираат во моментот на отпочнувањето на наемот по нивната објективна вредност или ако е пониска, тогаш по сегашната вредност на минималните наем плаќања. Наем плаќањата се распределени помеѓу финансиските давачки и намалувањето на наем обврските со цел да се постигне константна каматна стапка за останатиот износ на обврската. Финансиските давачки се наплаќаат директно од приходот. Капитализираните средства за наем се амортизираат според пократкиот од проценетиот работен век на средството или според наем периодот, ако не постои реална сигурност дека Групата ќе стекне сопственост над средството до крајот на наем периодот. Групата нема класифицирани средства во оваа категорија.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Наем (продолжува)**

Исплатите на оперативен наем се признаваат како трошок на правопрпорционална основа во текот на наем периодот. Поврзаните трошоци како што се трошоци за одржување и осигурување се признаваат во периодот на нивното настанување.

Групата како закуподавач

Наемот каде Групата суштински ги задржува сите ризици и бенефити од сопственоста на средството се класифицира како оперативен наем. Иницијалните директни трошоци кои се јавуваат при договорите за оперативен наем во консолидираниот извештај за финансиска состојба се презентираат како одложени трошоци и се признаваат како добивки / загуби во текот на наем периодот на иста основа како приход од наемнини. Непредвидените наемнини се признаваат како приход во периодот во кои се јавиле. Однапред платените наемнини се признаваат како одложен приход.

2.18 Тековен и одложен данок на добивка

Трошокот за данок на добивка за известувачкиот период претставува збир на тековниот и одложениот данок на добивка.

Тековен данок на добивка

Основа за пресметка и плаќање на тековниот данок на добивка по стапка од 10% претставува добивката пред оданочување утврдена во Консолидираниот Извештај за сеопфатна добивка, коригирана за одредени помалку искажани приходи и непризнаени трошоци за даночни цели, даночниот кредит како и други даночни ослободувања. Правните субјекти можат да ги употребат даночните загуби утврдени во тековниот период било за надомест на платениот данок во рамки на одреден период за надомест или пак за намалување или елиминирање на даночната обврска за наредните периоди.

Одложен данок на добивка

Одложен данок на добивка се евидентира во целост, користејќи ја методата на обврска, за времените разлики кои се јавуваат помеѓу даночната основа на средствата и обврските и износите по кои истите се евидентирани за целите на финансиското известување. При утврдување на одложениот даночен трошок се користат тековните важечки даночни стапки.

Одложениот даночен трошок се задолжува или одобрува во Консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка, освен доколку се однесува на ставки кои директно го задолжуваат или одобруваат капиталот, во кој случај одложениот данок се евидентира исто така во капиталот. Одложените даночни средства се признаваат во обем во кој постои веројатност за искористување на времените разлики наспроти идната расположлива оданочива добивка. Со состојба на 31 декември 2016 и 2015 година Групата нема евидентирано одложени даночни обврски односно средства.

2.19 Надомести за вработените

Придонеси за пензиско осигурување

Групата има пензиски планови согласно домашната регулатива за социјално осигурување според која плаќа придонеси за пензиско осигурување на своите вработени. Придонесите, врз основа на платите, се плаќаат во првиот и вториот пензиски столб кои се одговорни за исплата на пензиите. Не постојат дополнителни обврски во врска со овие пензиски планови.

Краткорочни користи за вработените

Краткорочните користи за вработените се мерат на недисконтирана основа и се признаваат кога соодветната услуга ќе се добие. Групата признава обврска и расход за износот кој што се очекува да биде исплатен како краткорочен бонус во пари или како удел во добивката и доколку Групата има сегашна правна или изведена обврска да врши такви исплати како резултат на услуги дадени во минатиот период и доколку обврската може да се процени веродостојно.

Обврски при пензионирање на вработените

Групата, согласно соодветните домашни законски одредби, исплаќа на вработените посебна минимална сума при пензионирањето во износ еднаков на двомесечна просечна плата. Групата нема извршено резервирање за пресметан посебен минимален износ за пензионирање на вработените, бидејќи овој износ не е од материјално значење за консолидираните финансиски извештаи.

2.20 Данок на додадена вредност

Приходите, трошоците и средствата се признаваат намалени за износот на данокот на додадена вредност, освен:

- Кога данокот на додадена вредност од набавка на средства или услуги не е надоместив од даночната власт, во кој случај данокот на додадена вредност се признава како дел од трошоците за стекнување на средството или како дел од трошокот каде што е соодветно; и
- Побарувања и обврски кои се искажани со вклучен износ на данокот на додадена вредност.

Нето износот на данокот на додадена вредност кој се надоместува од, или се плаќа на даночните органи се вклучува како дел од побарувањата или обврските во Извештајот за финансиската состојба.

2.21 Резервирања

Резервирање се признава кога Групата има тековна обврска како резултат на настан од минатото и постои веројатност дека ќе биде потребен одлив на средства кои вклучуваат економски користи за подмирување на обврската, а воедно ќе биде направена веродостојна проценка на износот на обврската. Резервирањата се проверуваат на секој датум на известување и се корегираат со цел да се рефлектира најдобрата тековна проценка. Кога ефектот на времената вредност на парите е материјален, износот на резервирањето претставува сегашна вредност на трошоците кои се очекува да се појават за подмирување на обврската.

2.22 Признавање на приходите и расходите

Приходите се мерат според објективната вредност на примениот надомест, односно надоместот што треба да се прими за продадените производи и стоки односно обезбедените услуги, нето од данокот на додадена вредност и евентуално одобрените продажни попусти. Приходите се признаваат кога сумата од приходите може прецизно да се измерат и се очекува дека економските користи од извршената трансакција ќе има прилив во Групата, кога направените трошоци или идни трошоци може прецизно да се измерат и се исполнети критериумите за различните активности на Групата.

Приходи од продажба

Продажба на големо

Приходот од продажба на стоки се признава во моментот на испорака до корисникот, кога корисникот ги прифаќа стоките, а наплатливоста на поврзаните побарувања е разумно обезбедена.

Продажба на мало

Приходот од продажба на стоки се признава во моментот на продажба на корисникот. Приходите од продажба на мало вообичаено се во готовина или со кредитна картичка. Евидентираниот приход е бруто износот на приходите од продажбата, вклучувајќи ги и обврските по провизии за кредитни картички за трансакцијата. Тие провизии се евидентирани како трошоци за дистрибуција.

Приходи од обезбедување на услуги

Приходот од обезбедување на услуги се евидентира според степенот на завршување кога истиот може со сигурност да биде измерен. Степенот на завршување се одредува врз основа на проверка на извршената работа.

Приходи од наемнини

Приходи од наемнини на средства под оперативен наем се признаваат во добивките и загубите на правопрпорционална основа во текот на наем периодот. Непредвидените наемнини, доколку ги има, се признаваат како интегрален дел од вкупните приходи од наемнини во текот на наем периодот.

Финансиски приходи и трошоци

Финансиските приходи се признаваат на временска основа која го одразува ефективниот принос на средствата.

Финансиските трошоци се состојат од трошоци за камата на обврските по позајмици и трошоци за камата на задоцнети плаќања. Трошоците за позајмици се признаваат во добивки или загуби со користење на методот на ефективна камата.

Приходи од дивиденди

Приходот од дивиденди се признава кога ќе се обезбеди правото за примање на исплата.

Расходи од деловното работење

Расходите од деловното работење се признаваат во моментот на искористувањето на услугите односно во периодот на нивното настанување.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)

Признавање на приходите и расходите (продолжува)

Пребивање на приходите и расходите

Во текот на своето редовно работење, Групата учествува во други трансакции кои не генерираат приходи, туку се инцидентни во однос на главните активности кои генерираат приходи. Групата ги презентира резултатите од таквите трансакции преку пребивање на секој приход со соодветните расходи кои произлегуваат од истата трансакција, кога ова презентирање ја одразува суштината на трансакциите или настаните.

2.23 Распределба на дивиденди

Распределбата на дивиденди на акционерите на Групата е евидентирана како обврска во консолидираните финансиски извештаи во периодот кога тие се одобрени од акционерите на Групата.

2.24 Превземени и неизвесни обврски

Не се евидентирани неизвесни обврски во консолидираните финансиски извештаи. Тие се објавуваат доколку постои веројатност за одлив на средства кои вклучуваат економски користи. Исто така, неизвесни средства не се евидентирани во консолидираните финансиски извештаи, но се објавуваат кога постои веројатност за прилив на економски користи. Износот на неизвесна загуба се евидентира како резервирање доколку е веројатно дека идните настани ќе потврдат постоење на обврска на денот на известување и кога може да се направи разумна проценка на износот на загубата.

2.25 Трансакции со поврзани субјекти

Поврзани субјекти се оние каде едниот субјект го контролира другиот субјект или има значајно влијание во донесувањето на финансиските и деловните одлуки на другиот субјект. Трансакциите на Групата со поврзани субјекти се однесуваат на трансакциите во редовниот тек на работењето.

2.26 Настани по датумот на известување

Настаните по завршетокот на годината кои обезбедуваат дополнителни информации во врска со состојбата на субјектот на денот на известување (настани за кои може да се врши корегирање) се рефлектирани во консолидираните финансиски извештаи. Настаните по завршетокот на годината за кои не може да се врши корегирање се прикажуваат во белешките во случај кога се материјално значајни.

2.27 Усогласување на консолидираната годишна сметка и консолидираните финансиски извештаи

Како резултат на различниот начин на презентирање на одредени ставки во консолидираната годишна сметка и консолидираните финансиски извештаи, постојат следниве разлики:

	Консолидирани финансиски извештаи	Консолидирана годишна сметка	31 декември 2016 000 мкд Усогласување
Извештај за сеопфатна добивка			
Примени работи	13,971	24,513	(10,542)
Одобрени работи	114,598	125,140	(10,542)

3 Управување со финансиски ризици

3.1 Фактори на финансиски ризици

Деловните активности на Групата се изложени на различни ризици од финансиски карактер, вклучувајќи кредитен ризик и ризиците поврзани со ефектите од промените во девизните курсеви и каматните стапки. Управувањето со ризици на Групата се фокусира на непредвидливоста на пазарите и се стреми кон минимализирање на потенцијалните негативни ефекти врз успешноста на деловното работење на Групата.

Управувањето со ризици на Групата го врши Раководството на Матичното Друштво и подружниците врз основа на претходно одобрени писмени политики и процедури кои го опфаќаат целокупното управување со ризици, како и специфичните подрачја, како што се ризикот од курсни разлики, ризикот од каматни стапки, кредитниот ризик, употребата на вложувањата и пласманите на вишокот ликвидни средства.

3.2 Кредитен ризик

Групата нема значителна концентрација на кредитен ризик поради големиот број на клиенти и нивните различни профили кои се во различни индустрии и региони од земјата и странство. Групата има политики со цел да обезбеди дека продажбата на производи и услуги се врши на клиенти со соодветна кредитна историја. Групата има политики кои го ограничуваат износот на кредитната изложеност на неговите клиенти.

Максималната изложеност на Групата на кредитен ризик е ограничена на евидентираната вредност на финансиските средства признаени на датата на консолидираниот извештај на финансиската состојба, кои се прикажани во следната табела:

	2016 (000 мкд)	2015 (000 мкд)
Класи на финансиски средства - евидентирана вредност		
Финансиски средства распл.за продажба	16,036	12,724
Побарувања од купувачи, нето	256,783	239,368
Парични средства и еквиваленти	22,542	75,087
	295,361	327,179

3.3 Ризик од ликвидност

Претпазливо управување со ризик од ликвидност имплицира одржување на доволно готовина и ликвидни хартии од вредност, потоа расположливост на извори на средства преку соодветно обезбедување на кредити и можност за навремена наплата на износите на побарувања од купувачи во рамките на договорените услови. Како резултат на динамичниот карактер на дејноста на Групата, Раководството настојува да обезбеди флексибилни извори на средства преку расположливи кредитни линии.

Табелите во продолжение ја прикажуваат преостанатата договорена доспеаност на финансиските обврски на Групата (во 000 мкд).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Ризик од ликвидност (продолжува)

	31 декември 2016			Вкупно
	До 12 месеци	1 до 2 години	2 до 5 години	
Обврски кон добавувачи	250,034	-	-	250,034
Позајмици со камата	96,847	82,659	98,696	278,202
Обврски за финансиски наем	366	366	1,172	1,904
	347,247	83,025	99,868	530,140

	31 декември 2015			Вкупно
	До 12 месеци	1 до 2 години	2 до 5 години	
Обврски кон добавувачи	182,886	-	-	182,886
Позајмици со камата	105,730	67,739	132,444	305,913
Обврски за финансиски наем	1,726	494	2,087	4,307
	290,342	68,233	134,531	493,106

3.4 Пазарни ризици

Ризик од курсни разлики

Групата има деловни активности на меѓународните пазари, и е изложена на ризик од курсни разлики кој се јавува од изложеноста кон различни валути, посебно во однос на Еврото и Доларот. Групата не користи инструменти за обезбедување од ризик од курсни разлики. Раководството на Групата е одговорно за одржување на соодветна нето позиција за секоја валута поединечно, како и вкупно за сите валути.

Сметководствената вредност на монетарните средства и обврски на Групата деноминирани во странски валути е како што следи (000 мкд):

	2016	2015
Средства		
ЕУР	144,348	197,004
УСД	256	4,335
РСД	28,456	25,503
	173,060	226,842
Обврски		
ЕУР	307,325	343,984
УСД	4,901	-
ГБП	-	6
РСД	5,998	4130
ЦХФ	32	23
	318,256	348,143

Анализа на сензитивноста на странски валути (000 мкд)

	Промени во		2016		2015	
	2016	2015	Добивка или загуба		Добивка или загуба	
ЕУР	1%	1%	(1,630)	(1,470)		
УСД	5%	5%	(232)	217		
ГБП	5%	5%	-	-		
РСД	5%	5%	1,123	1,069		
ЦХФ	5%	5%	2	1		
Нето			(737)	(183)		

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Пазарни ризици (продолжува)

Анализата на сензитивноста ги вклучува единствено монетарните ставки деноминирани во странска валута на крајот на годината, при што се врши корекција на нивната вредност при промена на курсот на странската валута за 1% или 5% соодветно. Позитивниот односно негативниот износ означува зголемување/намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај доколку денарот ја намали/зголеми својата вредност во однос на странските валути за +/- 1% или +/- 5%.

Ризик од каматни стапки врз готовинските текови и објективната вредност

Групата е изложена на ефектите на флукуациите на пазарните каматни стапки врз неговата финансиска состојба и готовински текови. Раководството на Групата е во најголема мерка одговорно за дневно следење на состојбата на ризикот од нето каматни стапки и одредува лимити за намалување на потенцијалот од каматна неусогласеност. Флукуациите во пазарните каматни стапки, според кои средствата се позајмени, може да имаат обратен ефект врз успешноста во финансирањето на Групата. Во исто време, Групата нема пласирања на своите средства во орочени депозити и високо ликвидни хартии од вредност, кои носат дополнителен приход од камата.

	2016 000 мкд	2015 000 мкд
Финансиски средства		
Некаматносни		
Финансиски средства распл.за продажба	16,036	12,724
Побарувања од купувачи, нето	256,783	239,368
Готовина во благајна	77	323
Девизни акредитиви во домашни банки	1,411	24,280
	274,307	276,695
Каматносни		
<i>Со фиксна каматна стапка</i>		
Парични средства и еквиваленти	431	437
<i>Со променлива каматна стапка</i>		
Парични средства и еквиваленти	20,623	50,047
	21,054	50,484
	295,361	327,179
Финансиски обврски		
Некаматносни		
Обврски кон добавувачи	250,034	182,886
	250,034	182,886
Каматносни		
<i>Со фиксна каматна стапка</i>		
Позајмици со камата	21,708	-
<i>Со променлива каматна стапка</i>		
Позајмици со камата	258,398	310,220
	280,106	310,220
	530,140	493,106

Анализа на сензитивноста на каматни стапки (000 мкд)

			2016
	Нето износ	2%	-2%
Со променлива каматна стапка	(237,775)	(4,756)	4,756
			2015
	Нето износ	2%	-2%
Со променлива каматна стапка	(260,173)	(5,203)	5,203

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)**

Пазарни ризици (продолжува)

Позитивниот односно негативниот износ означува зголемување/намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај доколку каматните стапки би биле повисоки/пониски за 2%.

3.5 Ризик при управување со капитал

Целите на Групата при управување со капиталот се овозможување на Групата да продолжи со понатамошна континуирана работа со цел да обезбеди приход за акционерите и бенфиции за други заинтересирани лица, како и да одржи оптимална структура на капиталот за намалување на трошокот на капиталот.

Со цел да се одржи или прилагоди структурата на капиталот, Групата може да изврши корекција на износот на дивиденди исплатени на акционерите, да врати капитал на акционерите, да издаде нови акции или да продаде средства за да го намали долгот.

Показател на задолженост

Структурата на изворите на финансирање на Групата се состои од обврски, кои ги вклучуваат позајмици обелоденети во Белешка 14, пари и парични еквиваленти и главнина, која се состои од уплатен капитал, ревалоризациони резерви, останати резерви и акумулирана добивка.

Раководството ја анализира структурата на изворите на финансирање на годишна основа како однос на нето обврските по позајмици во однос со вкупниот капитал. Нето обврските по позајмици се пресметани како вкупни обврски по позајмици намалени за износот на паричните средства и паричните еквиваленти.

Показателот на задолженоста на крајот на годината е прикажан како што следи (000 мкд):

	2016	2015
Позајмици со камата	280,106	310,220
Парични средства и парични еквиваленти	(22,542)	(75,087)
Нето обврски	257,564	235,133
Капитал	791,152	802,890
	33%	29%

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

3.6 Проценка на објективна вредност

Објективна вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето или некоја обврска подмирена под нормални комерцијални услови. Објективната вредност се одредува врз основа на претпоставка на раководството, зависно од видот на средството или обврската.

3.6.1 Финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност

Во следната табела се прикажани финансиските средства измерени според објективната вредност во извештајот за финансиската состојба во согласност со хиерархијата на објективната вредност. Оваа хиерархија ги групира финансиски средства и обврски во три нивоа кои се базираат на значајноста на влезните податоци користени при мерењето на објективната вредност на финансиските средства. Хиерархијата според објективната вредност е одредена како што следи:

- Ниво 1: котираны цени (некорегирани) на активните пазари за идентични средства или обврски;
- Ниво 2: останати влезни податоци, покрај котираните цени, вклучени во Ниво 1 кои се достапни за набљудување за средството или обврската, или директно (т.е. како цени) или индиректно (т.е. изведени од цени); и
- Ниво 3: влезни податоци за средството или обврската кои не се базираат на податоци достапни за набљудување од пазарот.

Финансиските средства кои се евидентирани по објективна вредност во Консолидираниот извештај за финансиската позиција се групирани според нивото на хиерархија на објективната вредност како што следи (во илјади Денари):

2016	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Средства				
Финансиски средства расположливи за продажба	15,384	-	652	16,036
2015	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Средства				
Финансиски средства расположливи за продажба	12,072	-	652	12,724

Финансиските средства расположливи за продажба се состојат од учества во капиталот на домашни правни субјекти (види Бел.8).

Согласно податоците од табелата погоре во текот на разгледуваните периоди нема промени на финансиските средства категоризирани во ниво 3. Промените во финансиските средства категоризирани во ниво 1 се објавени во Белешката 8.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Проценка на објективна вредност (продолжува)

3.6.2 Финансиски инструменти кои не се евидентирани по објективна вредност

Разликата помеѓу сметководствената вредност и објективната вредност на оние финансиски средства и обврски кои во Извештајот за финансиска состојба не се евидентирани според објективна вредност се прикажани во табелата подолу:

	Евидентирана вр.		Објективна вр.	
	2016	2015	2016	2015
Средства				
Побарувања од купувачи, нето	256,783	239,368	256,783	239,368
Парични средства и еквиваленти	22,542	75,087	22,542	75,087
Вкупни средства	279,325	314,455	279,325	314,455
Обврски				
Позајмици со камата	280,106	310,220	280,106	310,220
Обврски кон добавувачи	250,034	182,886	250,034	182,886
Вкупни обврски	530,140	493,106	530,140	493,106

Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се евидентираат по амортизирана набавна вредност намалена за резервирање поради оштетување. Нивната објективна вредност соодветствува на евидентираната вредност, поради краткорочната доспеаност.

Останати финансиски средства

Објективната вредност на монетарните средства што вклучуваат парични средства и еквиваленти се смета дека е приближна на нивната сметководствена вредност поради тоа што се со доспеаност помала од 3 месеци.

Обврски спрема доверителите и обврски по кредити

Сметководствената вредност на обврските спрема доверителите соодветствува на нивната објективна вредност, поради нивната материјално незначајна чувствителност на промената на каматните стапки.

Објективната вредност на обврските по кредити со променливи каматни стапки е приближна на нивната сметководствена вредност поради прилагодувањето на каматните стапки за конкретните финансиски обврски со пазарните каматни стапки за слични инструменти. Објективната вредност на кредитните линии коишто се регулирани со посебни услови и за кои на пазарот нема други финансиски инструменти со исти или слични карактеристики е приближна на нивната сметководствена вредност.

4 Значајни сметководствени проценки

При примената на сметководствените политики на Групата, опишани во Белешка 3 кон овие консолидирани финансиски извештаи, од Раководството на Групата се бара да врши проценки и прави претпоставки за евидентираните износи на средствата и обврските кои не се јасно воочливи од нивните извори на евидентирање. Проценките и придружните претпоставки се засновуваат на минати искуства и други фактори, за кои се смета дека се релевантни. При тоа, фактичките резултати може да отстапуваат од таквите проценки.

Проценките и главните претпоставки се проверуваат тековно. Ревидираните сметководствени проценки се признаваат во периодот во кој истите се ревидирани доколку таквото ревидирање влијае само за или во тој период, како и за идни периоди, доколку ревидирањата влијаат за тековниот и идните периоди.

Несигурност во проценките

Оштетување кај нефинансиски средства

Загуби од оштетување се признаваат во износ за кој евидентираната вредност на средството или единицата што генерира готовина го надминува надоместливиот износ. При утврдување на надоместливиот износ, Раководството ги проценува очекуваните цени, готовинските текови од секоја единица што генерира готовина и утврдува соодветна каматна стапка при пресметка на сегашната вредност на тие готовински текови.

Оштетување кај финансиски средства

Оштетување на побарувања од купувачи, дадени позајмици и останати побарувања

Групата пресметува оштетување за побарувања од купувачи, дадени позајмици и останати побарувања врз основа на проценка на загуби кои резултираат од неможноста купувачите да ги подмират своите обврски. При проценка на соодветноста на загубата поради оштетување за побарувањата од купувачи, дадените позајмици и останатите побарувања, проценката се темели врз доспевањето на салдото на сметката за побарувања и минатото искуство на отписи, кредитоспособноста на клиентите и промените во условите за плаќање за клиентите. Ова подразбира правење претпоставки за идните однесувања на клиентите, како и за идните приливи на парични средства. Доколку финансиските услови на клиентите се влошат, реалните отписи на тековно постоечките побарувања може да бидат повисоки од очекуваното, и може да го надминат нивото на загубите поради оштетување кои се досега признати.

Употребен век на средствата што се амортизираат

Раководството врши редовна проверка на употребниот век на средствата што се амортизираат на 31 декември 2016 година. Раководството проценува дека утврдениот употребен век на средствата ја претставува очекуваната употребливост (корисност) на средствата. Евидентираните вредности на овие средства се анализирани во Белешка 5.

Залихи

Залихи се евидентираат по пониската помеѓу набавната вредност (цена на чинење) и нето реализационата вредност. При проценката на нето реализационата вредност ги зема предвид најобјективните докази / податоци кои се на располагање во периодот кога се правени проценките.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Значајни сметководствени проценки (продолжува)***Објективна вредност на финансиски средства*

Доколку пазарот на финансиски инструмент не е активен, Раководството ја утврдува објективната вредност со користење техники за проценка. Во примената на техниките за проценка, Раководството прави максимално искористување на пазарните инпути, и користи проценки и претпоставки кои се, колку што е можно, во согласност со податоците кои учесниците на пазарот ќе ги користат при определување на цената на инструментот. Во случај каде овие податоците не се видливи, Раководството ги проценува претпоставките на учесниците на пазарот при определување на цената на финансискиот инструмент. Овие проценки можат да се разликуваат од реалните цени кои можат да се постигнат во трансакција извршена под комерцијални услови на датумот на известување.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

5 Недвижности, постројки и опрема

	Земјиште и градежни објекти	Опрема и останати средства	Аванси за, и инвест. во тек	Вкупно
Набавна или ревалоризирана вредност				
На 01 јануари 2015	560,954	875,840	10,272	1,447,066
Набавки нето од инвестиции во тек	132,648	148,143	5,562	286,353
Продажби	(41,102)	(9,682)	-	(50,784)
Расходување	-	(3,343)	-	(3,343)
Преведување на странски валути	-	(51)	-	(51)
На 31 декември 2015	652,500	1,010,907	15,834	1,679,241
Акумулирана депрецијација				
На 01 јануари 2015	196,947	728,646	-	925,593
Продажби	(9,059)	(6,519)	-	(15,578)
Расходување	-	(3,343)	-	(3,343)
Депрецијација за годината	21,538	81,929	-	103,467
Преведување на странски валути	-	(20)	-	(20)
На 31 декември 2015	209,426	800,693	-	1,010,119
Набавна или ревалоризирана вредност				
На 01 јануари 2016	652,500	1,010,907	15,834	1,679,241
Набавки нето од инвестиции во тек	55,248	156,883	(10,488)	201,643
Продажби	-	(7,877)	-	(7,877)
Преведување на странски валути	-	(104)	-	(104)
На 31 декември 2016	707,748	1,159,809	5,346	1,872,903
Акумулирана депрецијација				
На 01 јануари 2016	209,426	800,693	-	1,010,119
Продажби	-	(7,026)	-	(7,026)
Депрецијација за годината	24,591	90,935	-	115,526
Преведување на странски валути	-	(57)	-	(57)
На 31 декември 2016	234,017	884,545	-	1,118,562
Нето евидентирана вредност				
На 31 декември 2015	443,074	210,214	15,834	669,122
На 31 декември 2016	473,731	275,264	5,346	754,341

Продажби

Во текот на 2016 година, Групата продаде и расходува дел од опремата чија нето евидентирана вредност (вклучително ефектот од преведување на валутите во износ од 47 илјади денари) изнесува 898 илјади Денари (2015: 35,206 илјади Денари) и истата е признаена во тековните расходи (види Белешка 19). Продажната вредност на продадената, целосно амортизирана опрема изнесува 2,304 илјади Денари (2015: 63,477 илјади Денари) (Белешка 16).

Инвестиции во тек

На 31 декември 2016 и 2015 година, авансите за, и инвестициите во тек се состојат од:

	2016	2015
Вложувања во градежни објекти	2,109	1,560
Вложувања во опрема	3,237	14,274
	5,346	15,834

Залог врз недвижности, постројки и опрема

Со состојба на 31 декември 2016 година Групата има заложено дел од недвижностите, постројките и опремата кој се состои од хали, магацини, деловен простор и опрема, чија проценета вредност е утврдена на износ од 9,500,000 ЕУР (денарска противвредност од 585,150 илјади Денари) за одобрените кредити од финансиски институции (види Белешка 13 и 23).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

6 Нематеријални средства

	Набавна вредност	Акумулирана амортизација	Нето евид.вредност
Компјутерски софтвер			
На 01 јануари 2015	2,602	(1,559)	1,043
Набавки	270	-	270
Амортизација за годината	-	(339)	(339)
На 31 декември 2015	2,872	(1,898)	974
На 01 јануари 2016	2,872	(1,898)	974
Набавки	248	-	248
Амортизација за годината	-	(375)	(375)
На 31 декември 2016	3,120	(2,273)	847

7 Финансиски средства и обврски по категории

Евидентираниите вредности на финансиските средства и обврски на Групата признаени на датумот на известувањето за објавените периоди можат исто така да бидат категоризирани на следниов начин:

	Кредити и побарувања	Расположливи за продажба	Вкупно
31 декември 2016			
Средства			
Хартии од вредност и удели во капиталот	-	16,036	16,036
Побарувања од купувачи, нето	256,783	-	256,783
Парични средства и еквиваленти	22,542	-	22,542
	279,325	16,036	295,361
		Останати фин. обв.по ам.наб.вред.	Вкупно
Обврски			
Позајмици со камата и обв.по фин.наем		280,106	280,106
Обврски кон добавувачи		250,034	250,034
		530,140	530,140
31 декември 2015			
Средства			
Хартии од вредност и удели во капиталот	-	12,724	12,724
Побарувања од купувачи, нето	239,368	-	239,368
Парични средства и еквиваленти	75,087	-	75,087
	314,455	12,724	327,179
		Останати фин. обв.по ам.наб.вред.	Вкупно
Обврски			
Позајмици со камата и обв.по фин.наем		310,220	310,220
Обврски кон добавувачи		182,886	182,886
		493,106	493,106

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

8 Финансиски средства расположливи за продажба

	2016	2015
Вложувања во хартии од вредност во домашни правни субјекти		
- Котирани	15,384	12,072
- Некотирани	652	652
	16,036	12,724

Движењето на сметката на вложувања во текот на 2016 и 2015 година е како што следи:

	2016	2015
На 01 јануари	12,724	11,724
Промени во објективната вредност:		
-Признаени во останата сеопфатна добивка (Бел. 12)	3,312	1,000
На 31 декември	16,036	12,724

Промени во објективната вредност на вложувањата

На 31 декември 2016 и 2015 година Групата изврши повторна процена на евидентираниите вредности на своите вложувања во хартии од вредност и удели во капиталот, по пат на нивна споредба со цените на котација на Македонската Берза на Хартии од Вредност на датумот на известување.

Врз основа на спроведената процена, Групата изврши корекција (зголемување) на евидентираната вредност на вложувањата до нивната објективна вредност, за износ од 3,312 илјади Денари (2015: 1,000 илјади Денари), признат како останата сеопфатна добивка во ревалоризационите резерви на Групата (Белешка 12).

9 Залихи

	2016	2015
Материјали	108,238	117,196
Ситен инвентар и резервни делови	71,867	79,853
Готови производи	68,960	38,625
Трговски стоки	4,416	6,937
	253,481	242,611

10 Побарувања од купувачи и останати побарувања

	2016	2015
Побарувања од купувачи		
Домашни купувачи	105,023	90,770
Странски купувачи	158,898	163,992
	263,921	254,762
Намалено за: резервирања за оштетувања	(7,138)	(15,394)
	256,783	239,368
Останати тековни побарувања		
Аванси	27,058	64,557
Побарувања за ДДВ	20,838	23,305
Однапред платени трошоци	8,925	5,612
Побарувања од вработени	1,316	1,218
Побарувања за дадени депозити	1,221	6,478
Останати побарувања	-	32
	59,358	101,202
	316,141	340,570

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

Побарувања од купувачи и останати побарувања (продолжува)

Старосна структура и квалитет на портфолиото на побарувањата

Салдото на побарувањата од купувачите на датумот на известување може да се анализира според следниве категории на кредитен ризик:

31 декември 2016	Недоспеани неоштетени	Доспеани неоштетени	Оштетени	Вкупно
Набавна вредност	102,803	153,980	7,138	263,921
Исправка на вредност	-	-	(7,138)	(7,138)
Нето евидентирана вредност	102,803	153,980	-	256,783

31 декември 2015

Набавна вредност	106,681	132,687	15,394	254,762
Исправка на вредност	-	-	(15,394)	(15,394)
Нето евидентирана вредност	106,681	132,687	-	239,368

Со состојба на 31 декември 2016 и 2015 година старосната структура на доспеаните неоштетени побарувања е како што следува:

	2016	2015
Од 1 - 3 месеци	113,842	98,387
Од 3 - 6 месеци	18,423	11,463
Од 6 - 12 месеци	3,555	19,225
Над 1 година	18,160	3,612
	153,980	132,687

Резервирање поради оштетување и отписи поради ненаплатливост

Движењето на сметката на резервирањата од оштетувања на побарувања од купувачи во текот на 2016 и 2015 година е како што следи:

	2016	2015
На 01 јануари	15,394	8,473
Тековен расход од оштетување (Бел. 19)	-	7,198
Наплатени претходно отпишани побарувања (Бел.16)	(8,256)	(277)
На 31 декември	7,138	15,394

Во текот на 2016 година Групата изврши директен отпис на ненаплатливи побарувања во износ од 628 илјади Денари (Белешка 19).

11 Парични средства и еквиваленти

	2016	2015
Денарски сметки кај домашни банки	7,872	11,477
Готовина во благајна	77	323
Девизни сметки кај домашни банки	12,751	38,570
Краткорочни орочени денарски депозити	431	437
Вклучено во Извештајот за паричниот тек	21,131	50,807
Девизни средства за отплата на кредитиви	1,411	24,280
	22,542	75,087

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

12 Капитал

Акционерски капитал

На 31 декември 2016 и 2015 година акционерскиот капитал на Групата изнесува 248,771 илјади Денари, (денарска противвредност на 4,048,999 Евра). Истиот е поделен на 76,720 запишани и во целост платени обични акции (2015: 76,720 обични акции со номинална вредност од 52.78 Евра по акција (2015: 52.78 Евра по акција). Промените во акционерскиот капитал во текот на 2016 и 2015 година се како што следи:

	Број на акции			Износ (во 000 мкд)		
	Во оптек	Сопствени	Вкупно	Во оптек	Сопствени	Вкупно
01 јан. 2015	76,720	610	77,330	246,809	1,962	248,771
Поништување на сопствени акции	-	(610)	(610)	-	(1,962)	(1,962)
Зголемување на номинал.вредност	-	-	-	1,962	-	1,962
31 дек. 2015	76,720	-	76,720	248,771	-	248,771
01 јан. 2016	76,720	-	76,720	248,771	-	248,771
Откуп на сопствени акции	(210)	210	-	(681)	681	-
31 дек. 2016	76,510	210	76,720	248,090	681	248,771

Резерви

Движењето на сметките на резервите во текот на 2016 и 2015 година е како што следи:

	Ревалоризациони резерви	Задолжителни резерви	Резерви за сопствени акции	Преведување на странски валути	Вкупно
01 јануари 2016	2,811	166,922	6,150	549	176,432
Распределба на акумул. Добивка	-	41,263	-	-	41,263
Откуп на сопств.акции	-	-	(1,100)	-	(1,100)
Преведување на странски валути	-	-	-	(208)	(208)
Промена на обј.вред.на влож. (Бел.8)	3,312	-	-	-	3,312
31 декември 2016	6,123	208,185	5,050	341	219,699
01 јануари 2015	1,811	128,248	2,880	(231)	132,708
Распределба на акумул. Добивка	-	38,803	-	-	38,803
Поништување на сопств.акции	-	-	3,270	-	3,270
Корекција на грешка	-	(129)	-	-	(129)
Преведување на странски валути	-	-	-	780	780
Промена на обј.вред.на влож. (Бел.8)	1,000	-	-	-	1,000
31 декември 2015	2,811	166,922	6,150	549	176,432

Дивиденди

Во текот на годината Групата објави и исплати дивиденди во вкупен износ од 16,631 илјади Денари (2015: 7,688 илјади Денари) вклучително и даноци во износ од 1,109 илјади Денари (2015: 769 илјади Денари).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

13 Позајмици

	2015	2014
Долгорочни позајмици со камата и обв.по фин.наем		
Европска банка за обнова и развој (ЕБРД) во вкупен износ од 2,500,000 ЕУР со варијабилна каматна стапка	61,481	92,392
Европска банка за обнова и развој (ЕБРД) во вкупен износ од 3,000,000 ЕУР со варијабилна каматна стапка	138,333	175,530
Европска банка за обнова и развој (ЕБРД) во вкупен износ од 500,000 ЕУР со варијабилна каматна стапка	30,740	-
НЛБ Тутунска Банка АД, Скопје во вкупен износ од 700,000 ЕУР	25,774	30,707
Обврски по финансиски наем	1,904	2,581
	258,232	301,210
Намалено за: тековна доспеаност	(75,339)	(98,446)
Вкупно долгорочни позајмици	182,893	202,764
Краткорочни позајмици со камата и обв.по фин.наем		
Обврски по кредитни картички	71	222
Краткорочни позајмици	95	7,062
Шпаркасе банка во вкупен износ од 30,000 илјади денари	5,000	-
Комерцијална банка во вкупен износ од 30,000 илјади денари	16,708	-
Обврски по финансиски наем	366	1,726
	22,240	9,010
Тековна доспеаност на долгорочни позајмици	75,339	98,446
Вкупно краткорочни позајмици и теков.доспеаност	97,213	107,456
Вкупно позајмици	280,106	310,220

Доспевањето на долгорочните позајмици е презентирано во Белешката 3.3. Одобрените позајмици со камата се обезбедени со дел од недвижностите на Групата (види исто Бел.5 и 23).

14 Обврски кон добавувачи и останати обврски

	2016	2015
Добавувачи		
Домашни добавувачи	190,010	144,963
Странски добавувачи	60,024	37,923
	250,034	182,886
Останати тековни обврски		
Плати, персонален данок и придонеси од плати	22,052	21,420
Обврски за дополнително одобрени работи	21,547	22,081
Дивиденди	2,849	2,423
Останати обврски	1,400	1,522
	47,848	47,446
Вкупно добавувачи и останати обврски	297,882	230,332

15 Приходи од продажба

	2016	2015
Продажба на домашен пазар	841,664	817,796
Продажба на странски пазари:		
Балкан	708,045	702,032
Европа	44,004	30,570
Канада и САД	11,958	14,680
Австралија	3,074	3,213
Блиски исток	1,243	1,415
Останати пазари	641	4,177
	768,965	756,087
	1,610,629	1,573,883

Горните податоци се прикажани во нето износи, намалени за одобрените работи на купувачите во вкупен износ од 114,598 илјади денари (2015: 96,792 илјади денари).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

16 Останати деловни приходи

	2016	2015
Примени работи	13,971	5,090
Наплатени претходно отпишани побарувања (Бел. 10)	8,256	277
Приходи од рекламен материјал	6,323	-
Приходи од добиени гратис производи	3,558	-
Приходи од отпис на обврски	3,459	2,761
Приходи од наплатени штети	2,559	2,208
Приходи од продажба на опрема	2,304	63,477
Приходи од дивиденди	735	36
Вишоци по попис	458	400
Останати приходи	3,988	814
	45,611	75,063

17 Материјали, енергија и резервни делови

	2016	2015
Потрошени суровини и материјали	944,772	864,923
Енергија	45,616	46,847
Резервни делови	30,589	29,741
	1,020,977	941,511

18 Трошоци за користи на вработените

	2016	2015
Бруто плати	251,654	243,107
Останати со закон утврдени надоместоци	19,338	17,163
	270,992	260,270

Останатите задолжителни надоместоци спрема вработените се однесуваат главно на надоместоците за регреси за годишен одмор, отпремнини при пензионирање, разни видови помош и сл.

19 Останати деловни трошоци

	2016	2015
Промоции, реклами и репрезентација	87,734	75,253
Транспортни услуги	30,857	24,702
Останати услуги од надворешни субјекти	60,464	40,776
Трошоци за одржување	13,533	14,633
Трошоци за службени патувања	11,586	15,814
Премии за осигурување	9,216	7,971
Наемнини	4,203	3,597
Банкарски и трошоци на платниот промет	4,139	4,104
Отпис на залихи	1,236	677
Неотпишана вред.на прод.недвижности, постр.и опрема (Бел. 5)	898	35,206
Кусоци по попис	842	805
Загуби поради оштетување и отпис на побарувања (Бел. 10)	628	7,198
Трошоци за саеми	509	1,379
Останати трошоци	9,769	11,981
	235,614	244,096

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

20 Финансиски приходи и расходи

	2016	2015
Приходи		
Приходи од камати	18	55
Позитивни курсни разлики	2,379	4,987
	2,397	5,042
Расходи		
Расходи по камати	(11,165)	(9,823)
Негативни курсни разлики	(2,971)	(4,252)
	(14,136)	(14,075)
Финансиски (расходи), нето	(11,739)	(9,033)

21 Данок на добивка

	2016	2015
Тековен данок	2,208	7,542
Одложен данок	-	-
	2,208	7,542

Усогласувањето на вкупниот данок на добивка според Извештајот за сеопфатнатата добивка за 2016 и 2015 е како што следи:

	2016	2015
Добивка пред оданочување	5,778	59,243
<i>Усогласување за:</i>		
Ефект од консолидациски елиминации	14,623	5,046
Неодбитни трошоци за даночни цели	49,987	49,932
Даночен кредит за реинвестирана добивка	(40,055)	(38,804)
Даночен кредит за наплатени претходно отпишани побарувања	(8,256)	-
Основа за оданочување	22,077	75,417
Даночна стапка	10%	10%
Данок на добивка	2,208	7,542
<i>Ефективна даночна стапка</i>	<i>38.21%</i>	<i>12.73%</i>

22 Заработувачка по акција

Заработувачката по акција (основна и разводнета) е пресметана по пат на делење на добивката која припаѓа на имателите на обични акции, со пондерираниот просечен број на обични акции во оптек во текот на годината.

	2016	2015
Заработувачка за имателите на обични акции	3,570	51,701
Пондериран просечен број на обични акции во оптек	76,667	76,720
Заработувачка по акција – осн. и развод. (денари по акција)	47	674

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

23 Неизвесни и превземени обврски

Судски спорови

Со состојба на 31 декември 2016, нема судски постапки покренати против Групата (2015: 1,633 илјади Денари). На датумот на овие финансиски извештаи, не се евидентирани било какви резервирања од потенцијални загуби по основ на судски спорови. Раководството на Групата, редовно ги анализира можните ризици од загуби по основ на тековните судски спорови.

Заложени средства

Со состојба на 31 декември 2016 и 2015 година, Матичното Друштво има заложено дел од своите недвижности и опрема во вредност од Еур 9,500,000 (585,150 илјади Денари), како обезбедување на позајмените средства со камата од финансиските институции, се евидентирани како вонбилансни ставки на датумот на овие финансиски извештаи (види исто Белешки 5 и 13).

Финансиски договорни обврски

Согласно склучениот договор за кредит со ЕБРА, Витаминка а.д Прилеп, во текот на целиот период на отплата на долгот, од Друштвото се бара да ги одржи следните соодветни финансиски показатели:

- а. Показател на задолженост, помалку од 0.6
- б. Показател на тековен коефициент, повисоко од 1.2
- ц. Добивка пред камата и даноци поделени со трошоци за камата повисоко од 3.0
- д. Показател на покриеност на долг, повисок од 1.4

Реалните показатели согласно одредбите од горенаведените договори се следните:

Остварен показател	2016	2015
а. Показател на задолженост	0.22	0.23
б. Показател на тековен коефициент	2.18	2.28
ц. Добивка пред камата и даноци поделени со трошоци за камата	3.18	8.72
д. Показател на покриеност на долг	1.43	2.28

Даночни обврски

Консолидираните финансиски извештаи и сметководствената евиденција на Групата подлежат на даночна контрола од страна на даночните власти во периодот од 5 години по поднесувањето на даночниот извештај за финансиската година и можат да произлезат дополнителни даноци и трошоци. Врз основа на проценката на Раководството на денот на овие консолидирани финансиски извештаи не се идентификувани услови за дополнителни потенцијални обврски по тој основ.

Капитални обврски

Не се евидентирани капитални обврски на денот на известување кои не се веќе признати во консолидираните финансиски извештаи.

Долгорочни гаранции

Со состојба на 31 декември 2016 година Групата нема денарски и девизни гаранции издадени од страна на банки.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2016
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

24 Известување по сегменти

Деловните активности на Групата се однесуваат на еден оперативен сегмент- производство и продажба на прехранбени производи. Групата остварува приходи од продажба на територијата на Република Македонија и на странски пазари објавени во Белешката 15. Групата не обелоденува подетални информации поврзани со одделните географски сегменти.

25 Трансакции со поврзани субјекти

За потребите на овие консолидирани финансиски извештаи не се идентификувани поврзани страни со кои Групата има трансакции во нормалниот тек од деловното работење. За годината што завршува со 31 декември 2016 вкупните надоместоци за клучен раководен кадар изнесуваат 50,697 илјади Денари (2015: 39,607 илјади Денари).

26 Настани по периодот на известување

По 31 декември 2016 година - датумот на известувањето, до денот на одобрувањето на овие консолидирани финансиски извештаи, нема настани кои би предизвикале корекција на консолидираните финансиски извештаи, ниту пак настани кои се материјално значајни за објавување во овие консолидирани финансиски извештаи.

Прилози

Прилог 1 - Консолидирана Годишна сметка со состојба на и за годината
што завршува на 31 декември 2016

Прилог 2 - Консолидиран Годишен извештај за работењето со состојба
на и за годината што завршува на 31 декември 2016

Grant Thornton

www.grant-thornton.com.mk